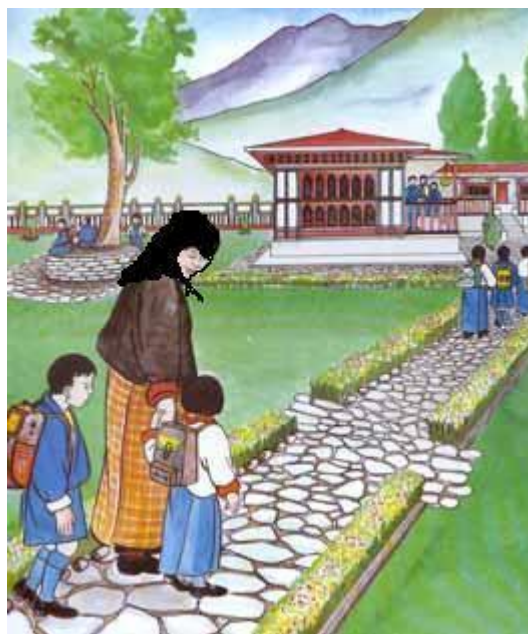

مراکز آموزشی و پرورشی فضای اجتماعی خاصی هستند که آموزش و رشد شخصیت کودکان و نوجوانان امروز کشور و آینده سازان فردا باید در پناه موازین علمی و اصولی بهداشتی جاری در آن اعتلا یابد . ضرورت توجه به بهداشت مراکز آموزشی و پرورشی ناشی از این حقیقت است که گروه سنی تا ۱۸ ساله رقم بزرگی از جمعیت کشور ما را در بر می گیرد و به علت آسیب پذیری این جمعیت سنی تامین بهداشت و برقراری سلامت آنها تاثیر انکار ناپذیری در ارتقاء سطح بهداشت کشور خواهد داشت .

بعلاوه دوران سریع رشد و تکامل جسمی و روانی آنان ایجاب می کند که هرچه بیشتر و بهتر مسیر زندگی جمعیت مزبور از عوامل تخریبی یا بازدارنده و عوامل نامطلوب محیط پاک شود .

بدیهی است که اجرای موازین بهداشتی و مراقبت های لازم از دانش آموزان ، به کارگیری اصول صحیح پیشگیری از بیماری ها و کنترل عوامل محیطی مدارس از جمله آب ، فاضلاب ، دفع مدفوع ، زباله و نور کافی کلاسها ، محیط کلاسها و تغذیه سالم سبب می شود تا آموزش و پرورش در محیطی سالم و مطلوب انجام پذیرد و چون در مراکز آموزشی و پرورشی غیر بهداشتی و ناسالم کودکان نمی توانند حتی در بهترین شرایط و برنامه های آموزشی بهره مند گردند .

ضمن آماده سازی محیطی سالم و بهداشتی برای این قشر عظیم باید آگاهی های لازم در این خصوص نیز به دانش آموزان داده شود و نیز اولیا و دانش آموزان را با حقوق خود آشنا کرده تا جهت ایجاد محیط سالم اقدامات لازم را انجام دهند

مسئولیت ایجاد محیط های سالم به عهده کیست !!

❖ **برای ایجاد محیط سالم باید از خودم شروع کنم .**

❖ **کلیه بخشهای توسعه جامعه**

- ✓ مردم
- ✓ آموزش و پرورش
- ✓ جهاد کشاورزی
- ✓ برق
- ✓ راه
- ✓ ارتباطات
- ✓ ارشاد
- ✓ فرمانداری ها
- ✓ نیروی انتظامی
- ✓ بهداشت و درمان
- ✓ قوه قضائیه
- ✓

بنابر این در مرحله اول مردم هستند که با توانایی های خود و یا با پیگیری از ارگانهای مرتبط با مشکل میتوانند در ایجاد محیط های سالم موثر باشند .

بهداشت محیط مدرسه

● **محیط مدارس باید به گونه ای باشد که از هر لحاظ به نیازهای جسمی ، روانی و اجتماعی دانش آموزان پاسخ دهد .**

✓ **فضای فیزیکی مدارس در آموزش و پرورش نوین به عنوان یک عامل زنده و پویا در انجام فعالیت های آموزشی و تربیتی دانش آموزان تلقی می شود . فضای فیزیکی میتواند شامل :**

- آب سالم
 - سرویسهای بهداشتی
 - فضای کافی
 - تجهیزات و وسایل مناسب و استاندارد
 - جمع آوری صحیح زباله
 - دفع بهداشتی فاضلاب
- باشد و به طور قطع موجب می شوند که تلاشهای آموزشی و پرورشی معلمان و مربیان بازدهی مطلوب داشته باشد

آینده را با ایجاد محیط سالم برای کودکان بنا کنیم .

- کودکان حق زندگی کردن ، یاد گرفتن و بازی کردن در مدارس سالم را دارند .
- مهمترین وظیفه سیاستگذاران ، تامین محیطی سالم و ایمن برای کودکان می باشد .

- کودکان امروز ، بزرگسالان فردا به شمار می روند ، با کاهش خطرات محیطی تهدید کننده سلامت کودکان ، آینده سالمی را برای آنان پایه گذاری کنیم .

●

محیط های سالم موثرترین راهکار در ایجاد سلامت و توسعه پایدار

- محیط های سالم محیط هایی هستند که شیوه زندگی سالم را ترویج می کنند.
 - یعنی با :
 - ✓ ترویج رفتارهای سلامت زا
 - ✓ پیشگیری از رفتارهای بیماری زا
 - ✓ کنترل عوامل خطر ساز
- نیازهای جسمی ، روانی و اجتماعی انسانها را در محیط پاسخ گفته و النهایه با بهبود شیوه زندگی موجب ارتقای سلامت و توسعه پایدار می شوند .

استانداردهای فیزیکی مدرسه

محل احداث مدرسه

- مدرسه باید در فاصله و موقعیت مناسبی نسبت به مراکز جمعیتی و نواحی مسکونی و آموزشی قرار داشته و به تاسیساتی مانند آب ، برق ، تلفن و گاز دسترسی داشته باشد .
 - مدرسه نباید در مسیر و مجاورت عوامل آلودگی را مانند کارخانجات صنعتی ، شیمیایی ، محل های دفن زباله ، فاضلاب شهری ، دامداری ، مرغداری ، دباغ خانه ها ، کشتارگاهها ، کوره های آجر پزی و... قرار داشته باشد .
 - محل احداث مدرسه نباید در جوار بیمارستان ، تیمارستان ، گورستان ، زندان ، خطوط راه آهن ، بزرگراهها و انبارهای مواد محترقه و... قرار داشته باشد .
- (در صورتیکه احداث مدرسه در نزدیک محیط های ذکر شده ، اجتناب ناپذیر و اجباری باشد ، باید حد اقل ۵۰۰ متر با مراکز فوق فاصله داشته باشد .)

وسعت مدرسه

- برای مدارس ابتدایی ، حداقل ۲۰۰۰ متر برای ۱۰۰ نفر دانش آموز و بازی هر ۱۰۰ نفر دانش آموز اضافی ۱۰۰۰ متر مربع فضای بیشتر لازم است .
 - برای مدارس راهنمایی و متوسطه حداقل ۴۰۰۰ متر مربع برای هر ۱۰۰ نفر دانش آموز بعلاوه ۱۰۰۰ متر مربع برای هر ۱۰۰ نفر محصل اضافی
- (بر اساس معیار های فوق حداقل متراژ لازم به ازای هر دانش آموز در مدرسه ۶ تا ۸ متر مربع خواهد بود .)
- به منظور جلوگیری از ایجاد گرد و غبار در مدرسه ، محوطه مدرسه باید با آسفالت یا بتون کف و نظایر آن مغروش گردد .

ساختمان کلاسها

- دیوارهای کلاسها باید کاملاً خشک ، بدون درز ، صاف و حد اقل تا ارتفاع کف پنجره ها از سنگ مناسب استفاده شده باشد .
- کف کلاسها ، راهروها و پله ها باید مقاوم ، مسطح و قابل شستشو بوده و لغزنده نباشد .
- سقف کلاسها باید صاف ، بدون درز و شکاف و به رنگ روشن باشد .

- تابلو کلاس به رنگ سبز و غیر براق بوده و فاصله آن از اولین ردیف دانش آموزان نباید از ۲/۲۰ متر کمتر باشد .
- برای هر دانش آموز در کلاس حد اقل باید ۱/۲۵ متر مربع سطح در نظر گرفته شود
- حداکثر ابعاد قابل قبول برای کلاس ۸ متر طول و ۷ متر عرض می باشد
- ارتفاع سقف کلاس نباید از ۳ متر کمتر باشد .

پله ها

- پله های مشرف به پرتگاه در مدارس باید لغزنده نبوده و به نرده مناسب مجهز باشد .
- حداکثر ارتفاع پله در مدرسه ۱۸ سانتی متر و حداقل عرض آن ۳۰ سانتی متر و طول آن حداقل ۱/۳۰ متر باید باشد .
- ایجاد هرگونه بالکن و تراس مرتبط با کلاس ممنوع است

در و پنجره ها

- در و پنجره های مشرف به فضای خارج برای جلوگیری از ورود حشرات باید به توری سیمی مناسب مجهز باشد .
- پنجره های طبقات فوقانی مشرف به پرتگاه باید دارای نرده محافظ باشد . (از جام شیشه بزرگ استفاده نشود)

آب مدرسه

- آب باید گوارا ، سالم و عوامل فیزیکی ، شیمیایی و بیولوژیکی آن در حد استاندارد های مصوب باشد و مصرف آن عارضه سویی در کوتاه مدت یا دراز مدت در دانش آموزان ایجاد نکند .
- آب مورد نیاز شرب و سایر مصارف بهداشتی برای هر دانش آموز حد اقل ۱۵ لیتر در روز می باشد .
- حداقل میزان آب مصرفی برای مدارس شبانه روزی ۱۰۰ لیتر برای هر نفر در روز می باشد .

آبخوری مدارس

● آبخوری عمومی مدارس باید دارای شرایط زیر باشد .

الف- کف محوطه آبخوری قابل شستشو و دارای شیب کافی و مناسب به طرف مجرای فاضلاب باشد .

ب- دیوار لبه آبخوری بایستی از جنس قابل شستشو (نظیر کاشی) بوده و دارای شیب مناسب به طرف مجرای فاضلاب باشد .

ج- دیوار اطراف آبخوری از جنس قابل شستشو (مانند کاشی ، سرامیک ، سنگ و ...) باشد .

د- آبخوری عمومی دانش آموزان باید با شیر های مناسب یا آب سرد کن مجهز گردد .

ه - آبخوری باید خارج از سرویسهای بهداشتی و با رعایت شرایط بهداشتی و با فاصله حد اقل ۱۵ متر احداث گردد .

❖ برای هر ۴۵ نفر یک شیر آبخوری باید پیش بینی شود و ارتفاع شیر آن متناسب با سن دانش آموزان در دوره های مختلف تحصیلی (۷۵-۱۰۰ سانتی متر) از سطح زمین باشد .

سرویسهای بهداشتی

● الف - توالت ها :

✓ توالت ها باید دارای شرایط بهداشتی باشند .

✓ تعداد توالت ها در مدرسه به ازای هر ۴۰ نفر حد اقل یک چشمه توالت می باشد .

✓ دفع فاضلاب بایستی بصورت بهداشتی باشد .

✓ مناطقی که سیستم دفع فاضلاب " اگو " ندارند ، دفع فاضلاب به چاههای جاذب و یا

سپتیک تانک طبق اصول بهداشتی باید انجام گیرد .

✓ حجم سپتیک تانک یا چاه فاضلاب با توجه به ظرفیت مدرسه محاسبه و تعیین می شود .

● ب - دستشویی ها :

- ✓ دستشویی ها باید دارای شرایط بهداشتی باشند .
- ✓ در مدرسه به ازای هر ۶۰ نفر یک دستشویی باید در نظر گرفته شود .
- ✓ ارتفاع دستشویی ها متناسب با سن دانش آموزان در دوره های مختلف تحصیلی (۷۵-۶۰ سانتی متر) از سطح زمین باشد .
- ✓ استفاده از صابون مایع در دستشویی ها ضروری می باشد .

نور کلاسها

- کلاس ها باید حتی الامکان طوری ساخته شوند که از نور طبیعی استفاده نمایند .
- ترجیحا پنجره ها باید در سمت چپ دانش آموزان تعبیه شود و سطح آن ها حدود یک پنجم مساحت کلاس باشد.

گرمایش کلاسها

- درجه حرارت مناسب جهت کلاس ها بین ۱۸-۲۱ درجه سانتی گراد و رطوبت ۵۰-۶۰ درصد می باشد .
- وسایل گرمایشی بخصوص بخاری ها ی گازی مدارس باید استاندارد بوده و گازهای حاصل از سوخت دستگاههای مولد حرارت به خارج از کلاس هدایت شود تا حداقل اکسیژن را برای سوخت کامل مصرف کند .
- وسایل گرمایشی باید ایمن بوده و خطر آتش سوزی وجود نداشته باشد .
- مدرسه باید دارای وسایل اعلام و اطفاء حریق باشد .
- مدرسه باید حداقل دو راه فرار برای مواقع اضطراری داشته باشد .

بوفه مدرسه

- بوفه به مکانی اطلاق می شود که عرضه و فروش مواد خوردنی و آشامیدنی آماده مصرف به صورت سرد و گرم در آن انجام گرفته و فاقد سالن پذیرایی می باشد .
- رعایت نکات بهداشتی ، ایمنی و فنی در ساختمان بوفه مدارس الزامی است .
- کلیه کارکنان بوفه موظفند ، ضمن رعایت بهداشت فردی ، کارت معتبر معاینه پزشکی صادره از مراکز بهداشتی و درمانی وابسته به دانشگاههای علوم پزشکی در محل کار خود داشته باشند .
- کارکنان بوفه باید ملبس به کلاه و روپوش سفید بوده و موظف به استفاده از وسایل بهداشتی شخصی مثل حوله و صابون می باشند .
- لوازم و تجهیزات کار باید بهداشتی باشند .

کودکان زیبایی را دوست دارند

- کودکان وقتی وارد مدرسه می شوند ، در مدرسه نیز به دنبال زیبایی می گردند و جذب زیبایی های می شوند .
- زیبایی ها ایجاد آرامش و شادابی در دانش آموزان می کند و آرامش روان و انبساط خاطر ، زمینه فراگیری را مساعد تر می سازد .
- مدرسه ای که رنگ زیبا و تمیز دارد .
- مدرسه ای که با فضای سبز و گلهای رنگارنگ تزئین شده باشد .
- کلاسی که دارای رنگ شاد و نشاط آور است .

و.....

چنین فضایی تسهیل کننده فرایند یادگیری می باشد و ناخودآگاه بر میزان فراگیری تاثیر مثبت می گذارد .
(درهر مدرسه باید به ازای هر دانش آموز ۵/۰ متر مربع فضای سبزر در نظر گرفته شود .)

آموزش بهداشت در مدرسه :

هر قدر خدمات بهداشتی در جامعه گسترده تر باشد ، تامین بهداشت میسر نخواهد شد مگر آنکه خود مردم به مسئولیت های بهداشتی خویش آگاهی کافی پیدا کرده و

آنها را در عمل به کاربندد و در واقع فرهنگ بهداشتی را در وجود خود و به تبع آن در جامعه جایگزین کنند .

تا مردم به فلسفه اجرای برنامه های بهداشتی و نقش خودشان به عنوان عامل موثر در برنامه های بهداشتی پی ببرند ، پیشبرد هدفهای بهداشتی جامعه میسر نخواهد شد. برای اینکه سطح بهداشت عمومی با تغییر رفتار مردم بالاتر رود باید :

۱- دانش آموزان را از بدو ورود به مدرسه با تکالیف و مسئولیت های بهداشتی خود آشنا ساخت

۲- آموزش های بهداشتی را به منازل و بالاخره به جامعه انتقال دهند

۳- دانش آموزان را به تمرین و ممارست در کارهای بهداشتی وادار ساخت تا به صورت فرهنگ و عادت همیشگی و ترک نشدنی در آید

سلامت افراد در جامعه با یکدیگر بستگی و پیوستگی دارد و برای تامین آن باید کوشش فردی و اجتماعی همه جانبه ای به عمل آید . پس باید از هر فرصتی برای افزون کردن معلومات بهداشتی دانش آموزان و خانواده های آنان استفاده کنیم .

پس تنها دادن اطلاعات و معلومات به افراد ، آموزش تلقی نمی شود : بلکه فرد معلومات و اطلاعاتی را که می گیرد بکار برد ، بیازماید و تجربه کسب کند و رفتار خود را در جهت انطباق با آن معلومات تغییر دهد ، تا آموزش کامل شود .

هدف های آموزشی بهداشت در مدارس :

۱- مطالعه و شناخت نیاز های بهداشتی مدارس ، دانش آموزان و خانواده های آنان

۲- آگاه کردن دانش آموزان و خانواده ها به نیاز های بهداشتی خودشان

۳- دادن اطلاعات و دانش بهداشتی لازم به دانش آموزان به نحوی که آنان را به تفکر و اتخاذ تصمیم و عملی ساختن آن برای برطرف کردن مشکلات بهداشتی آماده سازد

۴- آگاه کردن دانش آموزان و خانواده های آنان از امکانات و تسهیلات بهداشتی موجود و راههای دسترسی بآنها و چگونگی استفاده صحیح و لازم از آنها

۵- بوجود آوردن روح همکاری برای پیشبرد هدف های بهداشتی مدرسه و منزل و اجتماع در دانش آموزان

۶- ایجاد پذیرش در دانش آموزان و اعضای خانواده آنان برای مسئولیت های بهداشتی فردی و جمعی

۷- تفهیم ضرورت کوشش همه جانبه در امور بهداشتی مدرسه و منزل و اجتماع به دانش آموزان و خانواده ها .